

Eeva Niinivaara — 95

Kuigi Soomes elava eestlase, keele- ja kirjandusteadlase magister Eeva Niinivaara sünnipäev on 20. detsembril, algas niisuguse auväärse juubeli tähistamine Eestis juba 20. mai pärastlõunal. Juubilarile avati ta sünnikohas Siimustis tunnustuskivi. Üritus toimus Keele ja Kirjanduse Instituudi ning Siimusti Kultuuriseltsi, algkooli ja vallavalitsuse nõul ja jõul. Sündmus jäädvustati Fr. Tuglase Seltsi tellimusel videolindile ja lisati E. Niinivaarast valmivale videofilmile — oli ju juubilar Fr. Tuglase Seltsi asutaja- ja auhinge. Ei jõua üles lugeda, millistesse kultuuriseltsidesse E. Niinivaara on kuulunud, kuid nimetamata ei saa jätta, et ta on ka Joh. Käisi Seltsi kõige eakam liige.

3. detsembril toimus Jõgeval Eeva Niinivaara juubelile pühendatud konverents.

Käes on aeg meilgi Võrus heita pilk suurepärase inimese ja tubli eestlase elule ja tööle.

Juubilar on sündinud 20. detsembril 1901. a Põhja-Tartumaal Siimustis Pälluril talupidajate Anna ja Karl Pedriksi tütre. Oma olemuselt oli Eeva loodustlaps. Ta oli andekas kunstide valdkonnas; armastas kirjandust, mängis klaverit ja harastas joonistamist. Oma esimesed luuletused kirjutas ta juba algkooli 5. klassis. Keskkooli sai ta Eesti Noorsoo Kasvatuse Seltsi tütarlastegümnaasiumis Tartus. 1919. a jätkas õppimist Tartu Ülikooli filosoofiateaduskonnas, kuid hiljem katkestas õppimise.

Aastatel 1924.–1928. toimetas Eeva Pedriks noorsooajakirja „Kevadik“. Kunagi polnud ta mõelnud hakata tööle õpetajana, aga kui Joh. Käis teda 1928. a sügisel Võru Õpetajate Seminari eesti keelt õpetama kutsus, nõustus ta seda tegema. Siin töötas ta ainult 2 aastat, sest 1930. a seminar suleti.

Töö noortega hakkas Eeva Pedriksile meeldima ja õpetajaks jäigi ta kogu eluks. Ta armastas oma õpilasi ja õpilased kiindusid temasse ning armastasid ja asutasid teda.

Heldimusega räägib E. Pedriksi juhatava klassi õpilane Ly Mälton (Mägi) ühest tunnist, mil õpetaja tuli klassi, käes suur kookospähkel, mille ta olevat kingiks saanud. Ta ei raatsinud seda üksi süüa, vaid tõi oma õpilastele vaatamiseks ja selle sisu maitsti ka koos ära.

Enne seminari sulgemist said õpilased teada, et 1930. a suvel Eeva Pedriks abi-

lub soome keeleteadlase magister Martti Niinivaaraga. Seminari lõpuklassi poisid valmistasid puutöötnnis õpetaja V. Altermanni juhendamisel oma armastatud õpetajale pulmakingiks veimevaka, milleks osutus pruuniks värvitud mustade metallribadega kaunistatud ja metalsete sangadega varustatud puukirst, mõõtmetega 93x63x53 cm. See olevat kingisaajal veel praegu alles.

20. juunil 1930 toimus Eeva ja Martti laulatus Tartu Ülikooli kirikus. Nüüd sai Pällurist pärit talutütre uueks kodumaaks Soome ja kodukohaks Helsingi. Viis aastat kestnud õnnelikule kooselule tuli kurb lõpp. Eeva abikaasa Martti suri ja Eeva kasvatada jäi 4-aastane poeg Seppo.

Lesk vajab õpetajakutset, et hakata elatist teenima. Et käsitöögi talle võõras polnud, asus ta uuesti koolipinki ning saavutas käsitööõpetaja kutse.

Juba enne sõda ja ka sõja-aastatel töötas E. Niinivaara õpetajana Helsingi algkoolis. Töö kõrvalt ja uneaega näpistades kulutas ta aega eneseharimisele.

Tartu Ülikoolis alustatud õpingud jätkusid nüüd Helsingi Ülikoolis, mida kroonis 1947. a magistrikraad. Kuid juba 1945. a alates töötas Eeva Niinivaara samas ülikoolis eesti keele ja kirjanduse lektorina kuni pensionile jäämiseni 1969. a.

See aeg oli väga töötihe. Lisaks loengutele toimusid kirjandusõhtud, vestluskooled, näiterühmad, laulukoorid ja selle kõrval 20 aastat tööd lektorina suveülikoolides Jyväskylä ja Oulus.

Kuid ka pensionile jäänuna jätkas Eeva Niinivaara tööd. Nii töötas ta veel 10 aastat Kalliola vabakoolis lektorina ja seda täiesti tasuta. Ka eesti keele, kirjanduse ja kultuuri tutvustamine Soomes jätkus.

Eeva Niinivaarat tunnevad ja austavad sajad soome filoloogid, kellele ta aastakümnete jooksul õpetanud eesti keelt ja kirjandust.

6. detsembri Joh. Käisi Seltsi aastakoosolekul õnnestus näha Eeva Niinivaarast valmistatud videofilmi. Selles oli lõik, kus paljud endised õpilased vestlesid oma õpetajaga. Imetlustvääriv oli juubilar oma nooruslikkuse ja arukusega. Ta lihtsalt säras oma olemusega. Vestlusest selgus, et õpilased on Eeva Niinivaara kaudu õppinud tundma eesti keelt ja kultuuri ning austama eestlasi ja Eestimaad. Kui juubilarilt küsiti, mida on õpilased talle andnud, oli vastus: „Selle elu, mis mul on

Eeva Niinivaara 1992. aasta märtsis Helsingi ülikooli raamatukogu kohvikus kohtumas Võru õpetajatega.

Foto: MATI PAKLER

olnud.”

Kust küll võttis Eeva Niinivaara sellise jõu, et vaatamata elus ette tulnud raskustele elada nii kõrge vanaduseni ning olla pidevalt reibas ja töösuutlik. Mingi salapärase jõud on aga temas olnud. Ta on üle elanud oma armsa abikaasa kaotuse, ta isa ja vend küüditati 1949. a Siberisse ja jäidki võõraste mulda. Ta tuli aga saatuse kiuste oma elu ja ülesannetega toime ning võib rahuldusega tagasi vaadata möödunud elu. Tema pojast Seppost on kasvanud väarikas inimene, kes austab ja armastab oma ema, hindab tema elutööd ja tunneb heameelt, et tema ema on olnud õpetaja, keda õpilased ikka meeles peavad ja temaga suhtlevad. Niisuguse järelduseni viis mind nähtud videofilm.

Eeva Niinivaaral on tihedad sidemed ka oma endiste õpilastega Võru seminarist. Post viib talle koju kirju, raamatute autorid saavad oma teoseid, saadetakse fotosid ja tervitusi. Kuigi juubilar viimasel ajal enam pikki kirju ei saada, tuleb Eestisse vastuseks kas postkaart tänusõnade ja tervitustega või on ümbrikus foto või mõni luuletus, sest lisaks õpetamisele on juubilar tegelnud ka kirjatööga.

1981. a ilmus artiklitekogu „Kasvumaa“, kuhu on koondatud kirjutised aastatest 1923 kuni 1981.

1988. a ilmus mälestustekogu ning 1994. a selle eestikeelne tõlge „Ikka pais-

tab sama päike” alapealkirjaga „Elu mu noorusaja Eestis ja Soomes”.

Luulekogus „Unarsõnad” on erinevatest aegadest pärit nii soome- kui ka eestikeelsed luuletused, mis on lihtsad ja südamlikud nagu luuletaja ise. Olgu selle tõestuseks järgmine luuletus.

*Tarbituli
Ma ei oleud kerge lask
mis ääri pööra rajab —
kollepaules tuli khaa
sojendub ja prajiseb.*

*Kuusehalad vaigelsid
sõdemeid pääl pinduvad,
lepaalad laigelsid
metsatäisi pinduvad.*

*Tuli otis pole pua südant
muutmas anda põlmele —
tarbituli — inimene —
sootab soojast elamisest.*

*Olnu taoline tuli
kaminas ja kaala all;
külmus vastu mäga noori,
inimistevindude vastu.*
Eeva Niinivaara

20. detsembril oleme mõttes Eeva Niinivaaraga ja soovime talle tugevat tervist ning veel palju päikesepaistelisi päevi.

ANNA RINNE,
juubilari esimesi õpilasi